

OPONENTSKÝ POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Josef Hawel: Funkce obecného školství v meziválečném Československu. Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, Praha 2016, 122 str. + Příloha.

Ve své rozsáhlé diplomové práci se Josef Hawel soustředil na problematiku obecného školství v meziválečném Československu. Nejprve se ve svých úvahách pokouší identifikovat teoretická východiska a modely pro další studium. Klade si závažné teoretické a metodologické otázky podložené četbou četné odborné literatury, v neposlední řadě využívá i archivních materiálů ze Státního oblastního archivu v Uherském Hradišti a Moravského zemského archivu v Brně. Vysoce je potřebí hodnotit tu skutečnost, že autor závěrečné práce projevuje přímo úpornou snahu detailně obsáhnout zvolenou problematiku.

Z hlediska kompozice se předložená diplomová práce sestává z několika částí, které se snaží odpovědět na hlavní otázku o úloze povinné školní docházky pro českou společnost mezi dvěma světovými válkami. Nedá se tuším říci, že by Hawlovův badatelský výkon byl zcela integrován. Tak hned po „Úvodu“ následuje dosti neorganicky „Předmluva“. Dále se o předmětu práce („Povinná školní docházka jako nesamozřejmý fenomén“) dozvídáme až na str. 18 – 22. Avšak podotýkám, že „Teoretická část“ (s. 9 – 61) je nápaditě fundována. Po „Praktické části“ (s. 60 – 85) pokračují „Dvě případové studie“, které vhodně poukazují především na roli vzdělávání v rámci politických programů tehdejších politických stran (Československá strana národně sociální, Československá sociálně demokratická strana dělnická, Československá strana lidová a Republikánská strana). Po „Závěru“ autor ještě přináší krátkou kapitolu „Děti Romů, kejkliřů a kočovníků /nejdou/ do školy“. Úplný „Závěr“ pojednání se pak vyskytuje až na stranách 113 a 114. Ze shora uvedeného mimo jiné vyplývá, že by bylo možné předloženou práci z formálního hlediska více „sevrít“.

Dále vzniká otázka, v jakém „disciplinárním poli“ se řešená problematika pohybuje: zda nejde třeba o historickou sociologii školství, vzdělávání a výchovy. Diplomant zasazuje zkoumanou problematiku do vědní oblasti „historická sociologie školy“ v kontextu zrodu moderního státu a institucí, přičemž správně poukazuje také na momenty disciplinace ve smyslu Michela Foucaulta.

Zcela přesvědčivě rovněž zní Hawlovy výzkumné otázky: „Jak souvisí škola s utvářením loajality a kolektivních identit jednotlivců? Jak škola zasahuje do psychického vývoje dětí a společnosti (jak ovlivňuje psychogenezi)? Jakou škola měla roli v šíření hodnot a kultury? Byla

architektkou nacionalismu? Jakou souvislost měla škola a kulturní kapitál? Jak ne/pomáhala škola státu koncentrovat symbolický kapitál uznání?“

Na tyto a jiné otázky se Josef Hawel pokouší odpovědět s pomocí reprezentativní odborné literatury a přijatelného archivního studia. Použité zdroje zahrnují šest stran bibliografických údajů včetně tzv. klasické literatury vlastního předmětu. Do tohoto seznamu se hodí snad jen dodat díla historiografa pedagogiky Josefa Cacha (1923 – 2005): například *Pedagogika a vědy jí blízké v Československu v letech 1918 až 1938* (Praha: Karolinum 1996) nebo *Otakar Kádner: pedagogika, školství a jejich dějiny* (Praha: SPN 1981).

Především je možné autorovi přičíst k dobru značný smysl pro přehlednost a soustavnost výkladu. Konkrétní přínos jeho diplomové práce spočívá mimo jiné v tom, že se snaží o určitou komplexnost a kontextovost jak z hlediska historické sociologie, tak i interdisciplinárně. Vysoce lze ocenit i přehlednost a čtivost pojednání. K obsahové a formální stránce nemám jako oponent žádné zásadní výhrady ani připomínky.

Celkově lze konstatovat, že Josef Hawel plně osvědčil schopnost získat relevantní údaje ke zvolené problematice. Prokázal, že umí pracovat v konkrétní oblasti studia a že dokáže získané poznatky interpretovat. Protože je závěrečná práce pečlivě provedena po stránce metodologické a teoretické i praktické, lze ji přijmout jako vhodný podklad k obhajobě.

Závěr: Předložená diplomová práce bezpochyby splňuje náročná desiderata, navrhuji hodnocení známkou v ý b o r n ě .

V Praze dne 15. ledna 2017

Doc. PhDr. Bohuslav Šalanda, CSc.